

POLIISI- JA UPSEERIPROFESSIOIDEN YHTEISTYÖN UUSIA HAASTEITA

JOHANNA ANTTONEN

Kirjoittaja on filosofian ja kasvatustieteen maisteri, joka opiskelee sotatieteen tohtorin jatkokoulutusohjelmassa Maanpuolustuskorkeakoulussa Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksella.

TIIVISTELMÄ

Meneillään olevat rakenneuudistukset poliisissa, Poliisin hallintorakenneuudistus PORA III, ja Puolustusvoimissa Puolustusvoimauudistus 2011–2015, kertovat karua kieltää niin valtion talouden tilanteesta kuin työn tehostamisen vaatimuksista. Supistuneista taloudellisista resursseista huolimatta molemmilla viranomaistoimijalla on omat lakisäätteiset tehtävänsä, jotka tulisi hoitaa. Turvallisuusala yksityistyy vauhdilla ja keskustelua käydään siitä, miten turvallisuusalan tehtävät jaetaan viranomaisten ja yksityisen sektorin kesken? Entä jätetäänkö kansalaisen itsensä hoidettavaksi jotakin? Puolustusvoimista puhuttaessa voidaan miettiä puolustetaanko ja turvataan-ko koko maata ja kaikkia suomalaisia, mikäli nykyisenlainen rahoitustaso jatkuu tai heikenee? Poliisista puhuttaessa toiminta-aikoja seurataan, eivätkä näistä kertovat tilastot ole koko Suomen osalta kovin mukavaa luettavaa. Tämän hetkiset turvallisuutta käsittelevät puolustus- ja sisäasiainhallinnon strategiat, mietinnöt ja toimenpideohjelmat vannovat laajan turvallisuuskäsityksen puitteissa yhteistyön ja osallisuuden nimiin oli sitten kyse sisäisestä tai ulkoisesta turvallisuudesta. Hyviä yhteistyömalleja on olemassa, kuten sisäisen turvallisuuden viitekehyksessä PTR-yhteistyö (poliisi-tulli-rajavartiolaitos), mutta toistaiseksi näissä strategioissa Puolustusvoimien ja poliisien yhteistyö jää paitsioon/mainitsematta. Ainoa tämän suuntainen viittaus on viranomaisten auttamisvelvoite. Artikkelini tarkoitus on kehittää uudenlaista turvallisuusalan yhteistyötä, jossa toimijoina olisivat etenkin kaksi virkavastuulla toimivaa viranomaista –

poliisit ja upseerit. Artikkelini rajauksena on tarkastelun keskittäminen kahteen rinnakkaiseen ammattikuntaan eli sotilaisiin ja poliiseihin laajan turvallisuuskäsityksen aikakaudella (so. kyberuhat, terrorismi, ulkomailta tuleva rikollisuus jne.) Maailma muuttuu ja täten poliisien sekä upseereiden toimintaympäristökin. Tähän muutokseen on pakko vastata joko nyt kun muutos olisi vielä mahdollisesti hallitumpi, tai myöhemmin, jolloin mahdollinen muutos ohjautuu ulkoisen toimintaympäristön ehdoilla, eikä se muutos olekaan välttämättä enää päättäjien ja näiden ammattikuntien yhdessä tehty tai kyseisten ammattikuntien näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Miten välttyä uhkalta, jonka mukaisesti tulevaisuudessa muutoksen saneleekin talous, eikä toiminnan laatu, kuten sen pitäisi olla?

ABSTRACT

The ongoing structural changes in the Police, and in the Finnish Defence Forces, Defence Reform 2011–2015, tell a stark tale about Finland's financial situation and the demands for the further intensification of work. Both authorities have their own statutory duties that must be taken care of. The security industry is getting rapidly privatised and there is an ongoing discussion about the duties that can still be handled by the authorities with present resources and the duties that can be delegated to a possible commercial third party. What about the citizens, are they expected to participate/have any role in the security activities? Will the whole country and all Finnish

nationals be protected and safeguarded if the current level of financing either continues or dwindles? The Police is measuring its reaction times, and the statistics revealing the figures is not a pleasant reading from the point of view of the country as a whole. The present security strategies of the Defence and Interior Affairs administration swear by co-operation and participation in the comprehensive security, whether interior or exterior. There are good models of co-operation, but even with the best intentions, there is no mention of the co-operation of the Police and the Finnish Defence Forces in the co-operative patterns of these strategies. The only reference to this is the authorities' duty to help. The aim of this article is thus to develop means for a new form of co-operation within the security sector between the Police and officers, both operating under jurisdiction. The article con-

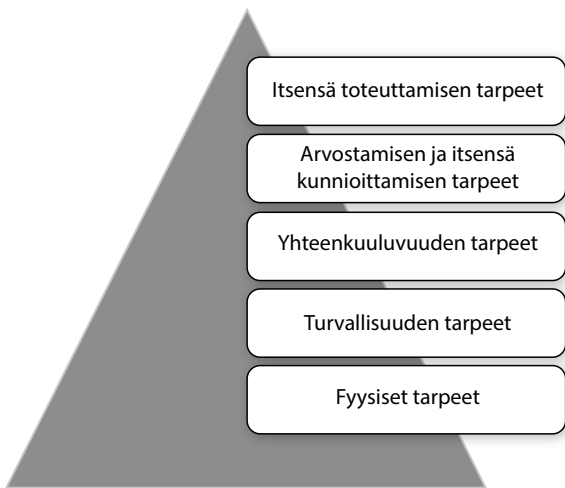
centrates on examining two parallel occupational groups i.e. soldiers and police officers at a time when these two agents could combine their strengths and acknowledge their shared interests in the common targets of activity of the comprehensive security (such as cyber threats, terrorism, crime from abroad). The world is changing, the security industry is changing and so is the operative field of both the police and the officers. This change must be answered to, either now when the transition could possibly still be controlled, or later when it will take place on the terms of the outer operational environment without the decision makers and their trades, and thus most likely be counterproductive from the perspective of these trades. How to avoid the future threat where financing dictates this transformation instead of the quality of the activity like it should be?

JOHDANTO

Kun puhutaan turvallisuudesta, käsitteen määrittelyyn vaikuttaa olennaisesti se, mihin tieteenperintöön ja tieteenalaan valittu käsite perustuu. Ei ole sama, puhutaanko turvallisuudesta sotatieteissä, oikeustieteissä, yhteiskuntatieteissä merkityksissä, tai esimerkiksi joko yksilöturvallisuudesta tai globaalista turvallisuudesta. (Virta 2011, 112–126.) Turvallisuus on asia, joka jollakin tavalla puhuttaa meitä kaikkia lähes päivittäin, vaikka emme siihen välttämättä syventyisikään. Käsitteellä itsessään voidaan viitata yksilön kokemaan turvallisuuteen tai turvattomuuteen ja usein kysytäänkin, tunnemmeko enää turvallisuutta vai vain turvattomuutta (ks. esim. Virta 2007, 41). Yksilön kokemana turvallisuus on hyvin subjektiivinen, inhimillinen, psykologiastakin tuttu peruspyrkimys. Turvallisuutta on pidetty tarpeena (Maslow 1987), jonka mu-

kaan ihminen voi hyvin, kun hänen henkiset ja aineelliset tarpeensa on tyydytetty. Alla olevasta kuvasta voidaan nähdä, että turvallisuus on hyvin perustavanlaatuisen asia, jonka tyydyttäminen tulee jopa ennen yhteenkuuluvuuden tarvetta heti fyysisten tarpeiden jälkeen. Näin ollen, vaikka turvallisuudesta usein sanotaankin, että se on enemmänkin (subjektiivinen) tunne, niin väitän, että varsin keskeisesti turvallisuus on tarve.

Voimme puhuta yksilön kokeman, eli subjektiivisen turvallisuuden sijasta tai lisäksi, turvallisuuden globaalista, objektiivisesta näkökulmasta. Median kautta saamme päivittäin tietoa eri maiden tapahtumista, kuten kuivuudesta, nälänhädästä, terroristi-iskuista jne. ja tätä kautta luomme käsityksiä siitä, missä on enää turvallista, tai mikä on enää turvallista. Mietimme median välittä-

Kuva 1. Maslowin tarvehierarkia (Maslow 1987)

mien tietojen valossa eri tapahtumien mahdollisuutta ja todennäköisyyksiä myös täällä Suomessa. Turvallistamisesta¹ onkin tullut päivän sana. Ajatuksena turvallistamisessa on luoda turvaa ja etukäteen turvata uhalta tai vaaralta. Mutta kuka saa tarjota turvallisuutta ja kenelle turvallisuus kuuluu? Kenellä on varaa ostaa itselleen turvallisuutta ja kenellä ei? Kuka kykenee turvallistamaan omaa elämäänsä? Onko turvallisuuden takaaminen valtion tehtävä, kuten nyt ajatlemme (ks. esim. Krogars 2000, 18; Virta 2007, 7; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 3), vai onko turvallisuus jatkossa yhä enempi jokaisen oman hankinnan varassa oleva perustarve? Nämä ovat kysymyksiä, joita olen viime aikoina miettinyt paljon tehdessäni omaa tutkimustani turvallisuusalan **asiantuntijuuden** muutoksesta. Asiantuntijuudella tarkoitan tässä artikkelissa kahta oman alansa osaajaa – poliisit ja upseerit, ja heidän työnkuvansa/toimin-

taympäristönsä muutosta ja sen vaikutusta myös asiantuntijuuden muutokseen.

TURVALLISUUDEN DISKURSSIT – KOHDE, UHKA, KEINOT, MIKSI, KUKA TAI KETKÄ

Limnéllin (2009, 45–46) mukaan turvallisuus – käsitteen määrittelyä on 1980-luvulta asti hallinnut niin akateemisessa kuin poliittisessäkin keskustelussa kolme eri diskurssia, joiden kautta on hyvä jäsentää puhetta turvallisuudesta. Ensimmäisenä diskurssiulottuvuutena Limnéll käsittelee turvaamisen kohdetta, joka voi olla esimerkiksi joko yksilö tai valtio, identiteetti, uskonto tai ihmisoikeudet. Eli jo pelkästään turvallisuuden kohde voi olla hyvin moninainen, konkreettinen tai abstrakti. Toinen ulottuvuus pureutuu itse uhkaan, eli miltä turvataan Onko kyseessä laaja, moninainen vai kenties helposti hallittavissa oleva uhka? Kolmantena mainitaan keinot joilla turvataan. Buzan, Waever ja De Wilde (1998), Raitasalo ja Sipilä (2007, 1–13), Valtonen (2010, 129) sekä Limnéll (2009, 46) nostavat esille määrittelyjen poliittisuuden, jolloin käsitettä käytetään lähes aina poliittisten tarkoituksien mukaisesti. Poliittisena käsitteenä turvallisuutta määriteltäessä kyseeseen tulee Limnéllin (2009) mukaan vielä neljäs diskurssiulottuvuus, joka on miksi

Nämä kaikki neljä diskurssiulottuvuutta ovat tärkeitä myös omassa tutkimuksessaani analysoidessani turvallisuuden merkityksiä. Minua tutkijana kiinnostaa mielestäni valitettavan usein turvallisuusdiskurssista poissaoleva, yksittäisen kansalaisen näkö-

¹ Securing/making secure (ks. esim. Buzan & Waever & de Wilde 1998).

kulmastakin kiinnostava näkökulma. Lisäisinkin Limnellin (2009) turvallisuuden ulottuvuuksiin vielä yhtenä **kuka** tai **ketkä**. Ketä ovat ne ihmiset tai tahot jotka jatkossa luovat turvaa? Kenellä on oikeus tarjota ihmisille turvaa? Kuka jatkossa on se, joka vastaa turvallisuuden tuottamisesta? Onko vastuu kunnan vai valtion, virkamiehen, kaupallisen toimijan ja missä määrin kansalaisen itsensä? Nämä kysymykset tulee ottaa esille, sillä tämä vaikuttaa siihen, kenellä on oikeus tai mahdollisuus saada turvaa itselleen. Onko tulevaisuudessa kysymys sittenkin siitä, kenellä turvallisuuteen on ylipäänsä varaa? Vaikka otankin esille yksittäisen kansalaisen näkökulman mielenkiinnon herättäjänä tutkimustani kohtaan, niin lähtökohtaisesti ajatuksena tutkimuksessani on löytää **yhteinen turvallisuusalan asiantuntijuus** poliisi- ja upseeriprofession näkökulmasta.

Artikkelin tarkoituksena on oman turvallisuusasiantuntijuuden muutosta koskevan tutkimukseni viitekehystä pohtia ja herätellä kysymyksiä turvallisuudesta ja sen tuottamisesta, viranomaisyhteistyöstä ja sen laajentamisesta varsinkin poliisiprofession ja upseeriprofession näkökulmasta. Niin upseerin kuin poliisinkin tehtävänkuvana on muuttunut samalla kun maailma on globalisoitunut. Samalla kun tehtäväkenttä on muuttunut, valtiontalouden tilanne on muuttunut yhä epäsuotuisammaksi (ks. esim. www.tilastokeskus.fi – julkinen talous) molempien ammattikuntien osalta. Menossa ovat uudistukset molemmissa organisaatioissa (Puolustusvoimauudistus sekä Poliisin hallintorakenneuudistus) ovat esimerkkinä siitä, millaisia paineita organisaatioiden uudelleen järjestämiseksi ja te-

hostamiseksi on ilmaantunut. Turvallisuusala yksityistyy vauhdilla (esim. Paasonen & Paasonen 2012) eikä maantieteellisesti ajateltuna voida turvallisuuden enää sanoa olevan kaikkien perusoikeus. Esimerkkinä tästä voidaan ottaa tilasto poliisin toimintavalmiusajat vuonna 2012. Tästä tilastosta näemme hyvin, miten mahdollisuus saada apua viranomaiselta hätätilanteessa vaihtelee eripuolella Suomea. (http://yle.fi/uutiset/poliisin_saapuminen_kestaa_pahimmillaan_tunteja_katso_kotikuntasi_tilanne/6492309; ks. myös Aalto 2013, 24–29).

Upseereiden kohdalla kysymys kaikkien kansalaisten turvaamisesta tilanteen niin vaatiessa ei ole aivan yhtä akuutti, mutta ei myöskään täysin uusi. Ottihan puolustusvoimien komentaja esille esimerkiksi avajaispuheessaan maanpuolustuskurssi 202:lla, että nykyisellä rahoitus pohjalla ei ole täysin poissuljettua, että koko maata ei enää puolustettaisikaan. Toki nykyinen poliittinen johto, presidentti Niinistö ja puolustusministeri Haglundia myöten, on tyrmännyt tämän puheissaan hyvin systemaattisesti (ks. esim. <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/56459-sauli-niinisto-maata-puolustetaan-ainakotimaa/56459-sauli-niinisto-maata-puolustetaan-aina>). Tosiasia kuitenkin on se, että jos rahaa ei ole, ei ole ajanmukaisia varusteita, eikä kaiken kattavaa toimintaakaan (ks. Pulkkinen 2013, 14–18).

Kysymys, jonka artikkelin myötä haluan herätellä lukijan mieleen on se, halutaanko turvallisuus ulkoistaa kaupallisille toimijoille, heille, jotka ovat velvollisia tuottamaan tulosta omistajalleen? Vai halutaanko edelleen niin, että kaikki me edelleenkin sai-

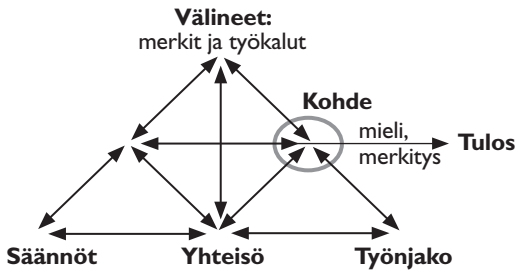
simme turvaa maksukyvyystä huolimatta viranomaistoimijalta, joka on virkavastuussa tekemisistään (Valtion virkamieslaki 750/1994)? Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on ei ja toiseen kyllä, silloin yksi mahdollisuus olisi miettiä jo olemassa olevien yhteistyörakenteiden lisäksi poliisien ja upseereiden yhteisiä tehtäviä ja toimintoja. Onko niitä edes olemassa? Mikäli liikumme laajan turvallisuuskäsityksen viitekehyyksessä, näitä yhteisiä tehtäviä on löydettävissä. Yhtenä esimerkkinä yhteisistä tehtävistä voisi mainita paljon kesälläkin 2013 mediassa ollut kyberturvallisuus ja erilaiset tietovuodot joita tänä päivänä ilmaantuu aina silloin tällöin. Esimerkkinä mainittakoon tapaus Snowden tai WikiLeaks, jotka myös meillä on kovasti puhuttanut kesän 2013 aikana (esim. Mattolaiturilla Kuohuu Turvallisuus – teema 9.7.2013). Sen sijaan, että miettisimme kumpi, poliisit vai upseeristo, ottaa vastuun aiheeseen liittyen, nämä kaksi tahoja voisivat yhdistää voimansa näissä samoissa tehtävissä. Viranomaisyhteistyö on jo olemassa oleva mahdollisuus ja strateginen tavoite (mm. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus - Komiteamietintö 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Mutta tehdäänkö tätä yhteistyötä muuta kuin erikseen sovittavissa harjoituksissa ja jo tapahtuneissa poikkeustilanteissa? Pitäisikö lähteä ajattelemaan yhteistyötä osana jokapäiväistä toimintaympäristöä?

KOHTI YHTEISTÄ TOIMINNAN KOHDETTA

Tuleva tutkimukseni turvallisuusasiantuntijuuden muutoksesta hyödyntää hyvin paljon olemassa olevia strategioita, mietintöjä ja tutkimuksia yhteistyöstä ja viranomaistoi-

minnasta. Strategiat (esim. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010) luovat perustan niin nykyiselle yhteistyölle kuin uusille yhteistyömuodoille. Yhteistyö on strategisella tasolla lähes velvoite, jota käytännössä kuitenkin usein estävät vanhat toimintamallit, hallintorakenteet, halu pitää omista asiantuntijuusasemista kiinni sekä resurssien menettämisen pelko. Lisäksi viranomaisyhteistyössä on paljon säädöksiä, jotka voivat estää yhteistyön toteutumisen arjessa. Näitä voivat olla salassa pidettävät tiedot, joita viranomainen ei voi noin vain luovuttaa toiselle. Lisäksi osa tehtävistä ja viranomaisen oikeuksista on määritelty laissa, eikä esimerkiksi kiinniotto-oikeus kuulu kenelle tahansa. (ks. esim. Helminen 2006)

Työn kehittämistä ei voida tutkia tieteellisesti ilman käyttökelpoista teoriaa, jonka avulla päästään kohti ongelmanratkaisua. Laaja turvallisuuskäsitys on tutkimukseni kohteena olevien professioiden, poliisi ja upseerit, yhteinen, jaettu toiminnan kohde. Kohde on laajan turvallisuuskäsityksen viitekehyyksessä tarkasteltuna jo tälläkin hetkellä objektiivisesti sama, mutta ei vielä jaettu, mihin kuitenkin lopulta pyritään (Helsinki Summer School 2013). Engeströmin (1987; 2004) toimintajärjestelmäanalyysin avulla ensin hahmotetaan molempien toimijoiden, eli poliisien ja upseereiden, omat toimintajärjestelmät. Tällä hetkellä poliisien toiminnan kohteena voidaan ajatella olevan sisäinen turvallisuus. Upseereilla toiminnan kohde on ulkoinen turvallisuus. Toisaalta molemmat pyrkivät, ja usein pääsevätkin, yhteiseen tulokseen, eli esimerkiksi kansa-

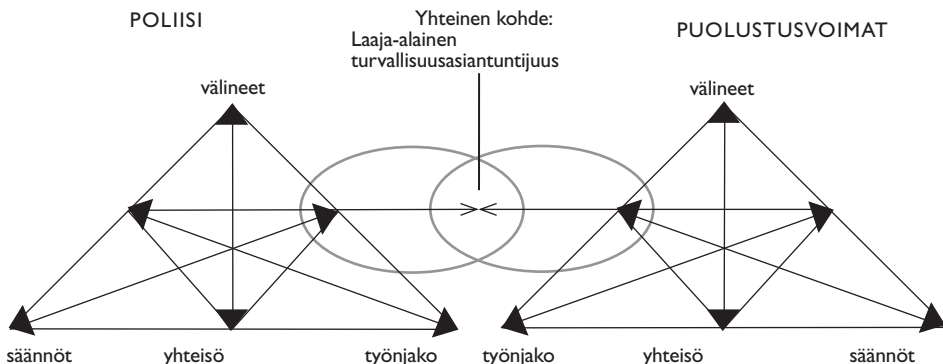
Kuva 2. Toimintajärjestelmä (Engeström 2004, 10; Engeström & Sannino 2009, 6)

laisten ja yhteiskunnan turvallisuustarpeiden tyydyttämiseen.

Jos otamme tarkasteluun muuttuneen toimintaympäristön, laajan turvallisuuskäsityksen ja näiden vaikutuksen sekä poliisin että upseerin tehtäviin, hahmotamme edellytyksiä jaetun ja yhteisen toiminnan kohteen osalta. Tämä tarkoittaa sitä, että toimintaa ei voida enää tarkastella sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kautta, vaan ne ovat osa laajempaa kokonaisuutta, eli laajaa turvallisuuskäsitystä/laajan turvallisuuskäsityksen mukaista viitekehystä. Lopputuloksena onkin laajempi turvallisuusalan asiantuntijuus, jossa edelleen ovat olemassa osin omat toimintajärjestelmänsä, mutta jossa yhteiskehitellään (Engeström 2004) omaa

toimintaa ja työtä. Ristiriita tulee siitä, että nykyisin poliisit mielletään sisäisen turvallisuuden, kun taas upseerit ulkoisen turvallisuuden toimijoiksi. Miten yhdistää sisäinen ja ulkoinen turvallisuus järkevällä tavalla tai sisällyttää ne yhteiseen toimintaympäristöön? Vai voiko näitä asioita edes yhdistää?

Kehittävän työntutkimuksen historia juontuu psykologien Vygotski, Leontjev ja Lurija 1920 ja 1930 -luvuilla kehittämään kulttuurihistorialliseen toiminnan teoriaan. Keskeistä teoriassa on toiminnan kohde ihmillistä toimintaa motivoivana ja kehitystä määrittävänä tekijänä. (Engeström 1987) Kysymys kuuluukin, voiko laaja turvallisuuskäsitys olla toiminnan kohde? Onko tutkimuksen aihe liian laaja ja maailmaa syleilevä? Käsite on hyvin laaja, mutta tällaisena se tarjoaa mahdollisuuden tarkastella poliiseja ja upseereita ja heidän koulutusjärjestelmiään saman analyysiyksikön alla, yhteistä toiminnan kohdetta etsien. Mikäli katsomme vain pieniä, yksittäisiä tehtäviä, jotka toki ovat jatkossakin tärkeitä jokapäiväisessä työssä, niin emme varmasti löydä yhteistä kohdetta ja saa aikaan kokonaisvaltaista yhteistyötä. Tällä tarkoitan jakoa sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen ja näiden

Kuva 3. Yhteinen toiminnankohde (Engeström & Sannino 2009, 6)

käsitteiden alla oleviin yksittäisiin perustehtäviin. Jos taas hyväksymme tehtävien laajemman tarkastelun, yhteistyölle löytyy perusteluja. Engeströmin (1987) mukaan kehittävässä työntutkimuksen metodologiassa toiminnan liikkeelle panevana voimana on toiminnan osatekijöiden väliset ristiriidat. Eli nähdäänkö ristiriidaksi esimerkiksi sekin ettei nykyisillä resursseilla kaikkia tehtäviä voida hoitaa? Tai onko maailma muuttunut niin kompleksiseksi, että ilman eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä emme saa kaikkia työssä tarvittavia tietoja ja pysty toimimaan tuloksellisesti, vaikuttavasti ja taloudellisesti?

UPSEERI- JA POLIISIPROFESSIO MIELENKIINNON KOHTEENA

Hyvin monta kertaa olen kuullut kysymyksen valinnan kohteena olevista professionista – poliisista ja upseereista. Miksi juuri nämä ammatit on valittu tutkimuksen kohteeksi? Sulkeeko tutkimus ulkopuolelleen kaikki muut yhteistyökuviot ja turvallisuusalan asiantuntijat? Olen tietoinen jo olemassa olevista hyvistä yhteistyömalleista, esim. jo aiemmin mainittu poliisi-tulli-rajavartioloitos-yhteistyö, joten miksi enää tutkimaan tätä asetelmaa koskien turvallisuusviranomaisten yhteistyö? Jo olemassa olevat alueelliset mallit löytyvät valmiina eri strategioista ja mietinnöistä, joten minun ei sitä enää tarvitse tehdä. Upseerit vanhana professioammattina (esim. Konttinen 1991) ja poliisit uutena professiona ja nykyistä professioasemaa vahvistavana oman tutkinnon uudistamisen myötä (Honkonen & Virta 2004; Oksanen 1999), ovat tutkimuksen kohteena useastakin eri syystä. Ensimmäi-

nen perusteluni on se, että näiden kahden toimijan yhteistyömahdollisuutta ei ole juurikaan tutkittu eikä mietitty. Kuten jo aikaisemmin toin esille, näiden kahden toimijan yhteistyöstä ei tahdo löytyä mitään mainintaa edes viranomaisteksteistä joita olen tutkimuksessani analysoinut. Puhutaan varsinkin poliiseja koskien PTR-yhteistyöstä, poliisin ja oikeuslaitoksen yhteistyöstä, poliisin ja pelastuslaitoksen, viranomaisten ja elinkeinoelämän, viranomaisten ja kuntien, eli yhteistyömalleja on olemassa hyvin paljon jo nyt. Puolustusvoimien upseerit sen sijaan ovat viranomaisyhteistyön velvoitetta lukuun ottamatta yhteistyökuvioiden ulkopuolella, mikäli strategioihin tai mietintöihin on uskominen.

Yhteistyötä on kuitenkin olemassa sisäasiainhallinnon ja puolustushallinnon välillä jo koulutusrakenteista lähtien. Koulutetaanhan rajavartioloituksen upseerit Maanpuolustuskorkeakoulussa, jossa heidän opintonsa eriytyvät ja he valmistuvat sisäasiainministeriön, osin poliisivaltuuksien toimiviksi viranomaisiksi. Usein ei tiedosteta sitäkään, että myös muut upseerit voivat toimia poliisi valtuuksin silloin kun toimitaan varuskunta-alueella. (Helminen 2006.) Näin ollen tietynlaiset toimintatavat ovat jo nyt yhteisiä tiettyjen reunaehtojen vallitessa. Vaikka Suomessa edelleen on selkeä ero ammattikorkeakoulun ja yliopistojen välillä, ne voivat myös olla hyvin läheisessä yhteistyösuhteessa toisiinsa ja mahdollisuus ammattikorkeakoulun jälkeiseen yliopisto-opiskeluun on olemassa. Lisäksi koulutusala riippuen opinnot voivat olla niin yhteneväisiä, että opintojen hyväksiluku (AHOT) on suurelta osin mahdollista. Näin esimerkiksi on varsinkin

yhteiskuntatieteissä sosiaalialan koulutuksessa. Miksi ei näitä opintojen rajapintoja voisi ajatella myös olevan turvallisuusalalla, turvallisuustieteissä, jos tätä sanaa ylipäänsä voi vielä käyttää. Haluankin tarkastella poliiseja ja upseereita myös yhteisen koulutuksen näkökulmasta. Poliisit vahvistavat omaa professioasemaansa juurikin korkeasteen koulutuksella (Honkonen & Virta 2004; Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus 2012). Lisäksi poliiseilla on olemassa yhteistyösopimus Tampereen yliopiston kanssa, joissa he hakevat ylempää koulutusta itselleen osana ammatillista päteväytymistään. Entäpä jos he hakisivat ammatillisista päteväytymistä yhteistoiminnassa Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa? Tai entäpä jos Maanpuolustuskorkeakoululla ja Poliisiammattikorkeakoululla olisi yhteinen eriytyvä koulutus, josta opiskelijat valmistuisivat laaja-alaisiksi turvallisuusalan asiantuntijoiksi. Eli yhteinen koulutus olisikin uusi linja opinnoissa. Olennaista siis on löytää ne alueet, joita voidaan tehdä yhdessä ja johon mahdollisesti myös kouluttauduttaisiin yhdessä, yhteistyössä Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun kanssa. Koulutus olisikin lähtökohta toimivassa viranomaisyhteistyössä ja avainasemassa yhteistyön syventämisessä joka-päiväiseksi toiminnaksi (ks. Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010; Valtonen 2010).

Mikä tavallista kansalaista varmasti tutkimukseni yhteiskehittelyn ajatuksessa koskettaa ja kiinnostaa, on perusteluni turvallisuuden takaamisen säilyttämisestä viranomaistoimijalla, joka toimii virkavastuulla tehtävissään. Tähän vastuuta koskevaan kysymykseen tulee kuulijoilta lähes

aina poikkeuksetta sama vastaus. Turvallisuustoiminnan pitää pääsääntöisesti olla viranomaistoimijan hallinnoimaa (ks. myös Virta 2007). Se, tarvitseeko kaikki tehdä itse, on kysymys erikseen. Jonkun kuitenkin täytyy vastata myös turvallisuuden tuottamisesta ja sen tulee olla viranomaistoimija. Mikäli turvallisuuden takaaminen ulkoistetaan kaupalliselle toimijalle, saako tämän jälkeen kaikki edelleen asuinpaikastaan ja varallisuudestaan huolimatta turvallisuutta ja turvaa aina kun siihen on tarvetta? Veikkaan, että näin ei tulisi olemaan. Kaupallinen toimija toimii tuottaakseen voittoa omistajilleen ja siksi kysymys on oikeasti otettava vakavasti.

Viimeisenä perusteluna tutkimukseni rajaukseen on toimintaympäristömme muutos, jota sivuan seuraavassa kappaleessa. Laaja turvallisuuskäsitys, jota pidetään lähtökohtana sekä Sisäasiainministeriön hallinnonalalla (ks. esim. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa 2012), että Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa käsittelevässä valtioneuvoston selonteossa (2012). Miksi turvallisuus haluttaisiin jatkossakin sektoroida sisäiseen ja ulkoiseen eikä esimerkiksi keskinäisriippuvaisuudet huomioon ottaen nähdä osana laajaa turvallisuuskäsitystä? Jos luemme mitä tahansa asiakirjaa tai strategiaa hieman johdantoa pidemmälle, huomaamme, että edelleen nämä kaksi turvallisuusnäkökulmaa ovat toisistaan erillisiä ja kahden eri turvallisuusviranomaisen vastuulla. Eli yhteistä toiminnan kohdetta ei osata vielä nähdä. Yritänkin viedä ajattelua strategiatekstiä pidemmälle miettimällä, mitä tämä yhteistyö voisi olla? Voisiko se olla jotakin uutta, mitä ei vielä ole niin paljon pohdittu. Voisiko yhteistyö al-

kaa jo koulutuksessa, jolloin muutos alkaisi toiminnan jaetun toiminnan kohteen etsimisellä ja yhteiskehittämisellä? Uskoisin tämän olevan ainoa tapa, jolla toiminnasta tulisi osa jokapäiväistä työtä. (ks. Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010)

Puolustusvoimien tulee toisen päätehtävänsä mukaan tukea muita viranomaisia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden ylläpitämiseen tähtäävässä toiminnassa, eli yhtymäkohtia muihin turvallisuusalan toimijoihin, erityisesti poliisiin, on jo olemassa. Tämä velvoite tarkoittaa, tai pitäisi tarkoittaa, että valmiudet toimia yhteistyössä ovat koko ajan kunnossa. Yhteistyötä ei voida alkaa opettelemaan itse kriisitilanteessa, vaan yhteistyöhön pitää osata varautua jo ennakolta. Mutta ovatko valmiudet kunnossa, mikäli toiminta perustuu vain tapahtuneisiin ongelmatilanteisiin, poikkeusoloihin tai muutamiin yksittäisiin yhteisharjoituksiin? Voisiko poliisien tehtäviä tästäkin näkökulmasta jakaa muiden yhteiskunnallisten tahojen, eli myös upseereiden kanssa, kuten Mäkinen (2011, 75) kysyy, jo siinä vaiheessa, kun mitään ei ole vielä tapahtunut, vaan yhteistoiminta olisi osa normaalia työtä ja kanssakäymistä?

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS TOIMINNAN MUUTTAMISEN TAUSTALLA

Globaali toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset heijastuvat myös Suomeen joko suoraan tai viiveellä. Tämä on yksi syy, miksi toimintaympäristön muutoksen globaalia näkökulmaa ei sovi unohtaa myöskään silloin kun mietitään sisäistä turvallisuutta ulkoisen turvallisuuden

lisäksi. Ihmisten ja organisaatioiden toimintaympäristö on laajempi ja kansainvälisempi kuin ennen (Mäkinen 2010; Porras 2008, 2; Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012, 5). Muutosta on tapahtumassa maiden voimasuhteissa, hallintarakenteissa sekä arvojärjestelmissä. Länsimaat joutuvat muiden maiden kanssa miettimään vastuunjaon kysymyksiä sekä yhteistyötä konfliktienratkaisussa, globaalien ongelmien hallinnassa sekä arvojen kilpailussa. Jatkossa resurssikilpailu eri maiden välillä vain kiihtyy ja taloudellisen vallan painopiste muuttuu. (Turvallinen Suomi – Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta 2012, 12–14.) Kansainvälinen toimintaympäristö on monitahoisempi verrattuna siihen, mikä tilanne oli suurvaltojen vastakkainasettelun myötä. Uudet uhat ovat siirtäneet painopistettä perinteisestä valtioiden välisestä sodasta tilanteisiin jossa ei enää tiedetäkään vastustajaa, tilanteisiin, jossa ei tunneta sääntöjä, eikä kunnioiteta vastapuolta. (ks. esim. Kaldor 2008; Ramsbotham 2008; Shaw 2008.)

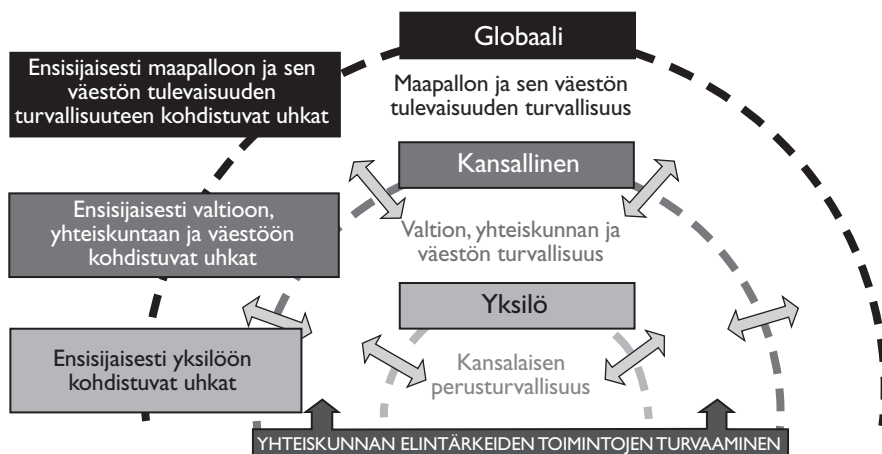
Turvallisuuskeskustelussa kansallista toimintaympäristöä analysoitaessa esille nousee julkisen rahoituksen niukkuus, keskinäisriippuvuus sekä erikoistumiskehitys (ks. esim. Varautuminen ja kokonaisturvallisuus 2010; Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012; Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 2012). Nämä vain muutamia mainontoja siitä, mitä joudumme käsittelemään silloin kun puhutaan Suomen sisäisestä toimintaympäristöstä ja sen muutoksesta. Puolustusvoimauudistusta sekä poliisin rakenneuudistusta perustellaan usein toiminnan tehostamisella, mutta hyvin pitkälle tulevaisuuden toimin-

taa määrittää julkisen talouden tilanne sekä Puolustusvoimille että poliisille osoitettu toiminnan rahoitus. Tämä on ollut yksi huoli, jonka innoittamana olen lähtenyt tutkimaan viranomaisyhteistyötä ja sen uusia mahdollisuuksia. Taloudellisen tilanteen tiukkuus ei ole ainoa syy lähteä hakemaan yhä tiiviimpää yhteistyötä, vaan yhteistyön uudelleen tarkastelulle on tullut perustelua myös kansainvälisen toimintaympäristön muutoksen vaikutuksista niin poliisin kuin upseerinkin työnkuvaan. Samalla kun kansallinen ja kansainvälinen, sisäinen ja ulkoinen toimintaympäristö ovat lähentyneet toisiaan, eikä niitä voi enää jyrkästi erottaa toisistaan, samalla myös poliisin ja upseerin työnkuvasta on löydettävissä yhä enemmän yhteisiä rajapintoja ja yhteisiä tehtäviä.

Turvallisuus tai turvattomuus ilmaantuu keskuuteemme niin paikallisesti kuin globaalisti, kuten Mäkinen (2010, 63) asian esittää ja keskinäisriippuvaisesti kuten voimme alla olevan kuvan 4. mukaan nähdä. Turvallisuuden puute huomataan usein vasta sitten, kun jotakin odottamatonta sat-

tuu. Turvallisuus on olotila ilman huolia, hyvin yksilöllinen tunne ajasta, tilanteesta ja paikasta riippumatta. Ympäristön muuttuessa yllätyksellisemmäksi globalisaation myötä myös erilaiset laaja-alaiset uhkat liittyvät yhä tiiviimmin toisiinsa. Lisäksi nämä uhkat on vaikeammin ennustettavissa ja varoitussajaltaan lyhyempiä. Turvallinen toiminta Pekkolan ja Portaan (2012) mukaan lähteekin riskien hallinnasta, jolla pyritään turvaamaan eri hallinnonalojen organisaatioiden voimavarat ja toimintakyky. Riskien todennäköisyys ja kokonaisvaikutus tulee tehdä mahdollisimman pieneksi. Puolustushallinnon rauhan aikaisen pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen toiminnan katsotaan vähentävän uhkia myös tulevaisuudessa. Tämä tarkoittaa myös kriisinhallintaoperaatioihin osallistumista ja sitä kautta vakauden saavuttamista kansainvälisesti.

Alla oleva kuva on monille tuttu, mutta halusin ottaa sen esille korostaakseni yksilön turvallisuutta osana kansallista ja globaalia turvallisuutta ja toisinpäin. Kuva sopii hyvin myös toimintaympäristön kuvaukseen

Kuva 4. Turvallisuuden kenttä yksilöstä globaaliin turvallisuuteen (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, 15)

yksilön toimintaympäristöstä kansainväliseen. Samaa kuvaa voimme käyttää myös sotilaan ja poliisin toimenkuvan muutoksen eri tasojen kuvaamiseen. Ei ole enää sotilaita jotka puolustavat omaa maataan vain oman maansa rajojen sisäpuolella, vaan turvallisuus luodaan yksilölle myös kansainvälisellä tasolla erilaisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Samoin poliisien osalta ulkomailta tulevan rikollisuuden ehkäisy vaikuttaa tilanteeseen myös Suomessa. (ks. esim. Mäkinen 2010) Niin sisäasianministeriön asiakirjat ja strategiat ottavat tämän keskinäisriippuvuuden huomioon erittäin ansiokkaasti mainintojen asteella, mutta se mikä vielä puuttuu, on tämän huomion vieminen strategioiden konkreettisten ehdotusten tasolle. Ehkäpä oman tutkimukseni myötä keskinäisriippuvuuden ajatus otetaan strategiatasolla oikealla tavalla huomioon.

LAAJA TURVALLISUUSKÄSITYS ANTAA YHTEISTYÖLLE POHJAN

Laaja turvallisuuskäsitys kattaa sellaiset turvallisuuskysymykset, jotka kehittyessään saattavat muodostua uhkiksi ja aiheuttaa merkittävää vaaraa tai haittaa Suomelle, väestölle tai suomalaiselle yhteiskunnalle elintärkeille toiminnoille. Tällaiset laaja-alaiset turvallisuushkat ovat joko ihmisen aktiivista toimintaa, kuten esimerkiksi sotilaallisen voiman käyttö, terrorismi ja tietoverkkojen häirintä, tahattomia tapahtumia, kuten sähköverkon laajat toimintahäiriöt, tai luonnon ääri-ilmiöt (VSN 2009, 4).

Vuoden 2012 puolella valmistunut Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko vahvisti laaja-alaisen kokonaisturvallisuuden käsitteen asemaa varautumisen yhteisenä mallina. Eroa entiseen, eli

kokonaisuun puolustuksen ideaan on se, että yhteiskunnan varautuminen sotilaallisiin ja muihin uhkiin täydentyi kokonaisturvallisuuden käsitteellä. Tässä olennaista on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen. Enää ei huomioitu vain resursseja, jotka toki edelleen ovat olennainen osa selontekoa, vaan lisäksi myös jokainen kansalainen. (Valtonen 2013, 11–13.) Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (2010) mukaan viesti on hyvin selvä. Yhteistyötä pitäisi tehdä kokonaisvaltaisemmin ja poikihallinnollisesti. Kaikkien toimijoiden mukaan ottaminen tarkoittaa sitä, että päällekkäisyydet saadaan näkyviin ja mahdollisesti yhdistetään voimat. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (2010) mukaan yhteistoiminnan merkitys korostuu häiriötilanteissa ja niiden hallinnassa. Itse lähtisin kuitenkin siitä, että toiminta joka perustuu enemmän jokapäiväisiin toimiin ja rakenteisiin, auttaa myös tilanteessa, jota kutsumme poikkeus-tilanteiksi. Emme pääse toimimaan kustannustehokkaasti tai poistamaan päällekkäisyyksiä, elleimme tee yhteistyöstä normaalia toimintaa. Valtioneuvoston komiteamietinnössä Varautuminen ja kokonaisturvallisuus (2010) korostaa näiden asioiden merkitystä **laajan turvallisuuskäsityksen viitekehyyksessä**.

Laaja turvallisuuskäsitys on hyväksytyt strateginen ajattelutapa niin Puolustusvoimissa (ks. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012) että poliisissa (ks. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012). Sotilaalliset uhat ovat toki uhkia Suomen kannalta jatkossakin, mutta mukana on myös muun tyyppisiä eli ns. ei-sotilaallisia uhkia. Näitä uusia uhkia ovat Kerttusen (2007) mukaan esimerkiksi huumeet, terrorismi,

ihmiskauppa tai vähenevät luonnonvarat, uusimpana myös kyberuhkat. Nämä uudet uhkat usein mainitaan myös poliisien toimintaympäristöanalyseissä (ks. esim. Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa 2010). Laaja turvallisuuskäsitys ei ole täysin kriitikkittömästi hyväksytty periaate, vaan sitä pidetään jopa liian maailmaa syleilevänä. Laaja turvallisuuskäsitys kattaa turvallisuusasiat ihmisen aktiivisesta toiminnasta tahattomiin tapahtumiin sekä luonnon ääri-ilmiöihin asti. Edellä mainittujen seikkojen valossa onkin täysin mahdotonta kenenkään viranomaisen yksin hallita kaikkia turvallisuustekijöitä. Avoin yhteistyö valtion eri toimijoiden, kansalaisjärjestöjen, yritysten ja muiden ei-valtiollisten toimijoiden kanssa korostuu edelleen. Vaikka valtioneuvoston komiteamietinnössä koskien yhteiskunnan turvallisuutta (2010, 29) tuodaankin esille jälleen kerran yhteisten suunnitelmien merkitys kriisitilanteissa, niin silti itse en voi olla korostamatta voimavarojen tehokasta käyttöä yhteistyöllä normaaliolojen arjessa.

TURVALLISUUDEN TUOTTAJAT – VASTUUN SÄILYMINEN VIRANOMAIS-TOIMIJALLA

Turvallisuuden voidaan katsoa olevan yhteiskunnan yksi perustehtävistä (esim. Virta 2007), joka voidaan katsoa kuuluvan jokaisen kansalaisen perusoikeuksiin (ks. Suomen perustuslaki 731/1999). Raja sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välillä on hämärtynyt ollen keinotekoinen, sillä tänään turvallisuuden toteuttamisen valtiolliset toimijat tekevät yhteistyötä rajoja ylittävästi (Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2012). Vaikka yhteiskunta vastaa turval-

lisuuden tuottamisesta perinteisillä aloilla, on turvallisuusalalle syntynyt uusia toimijoita. Täten on yhä tärkeämpää keskustella siitä, kuka on mistäkin vastuusta ja kuka voi päättää siitä, miten turvallisuusalalla toimitaan. Yhteistyön lisäksi perinteisille turvallisuusalan ammattilaisille, kuten poliiseille ja upseereille, on itselleenkin entistä tärkeämpää hallita yhä laajemmasta työnkuvasta yhä enemmän ja syvemmälle meneviä asioita. Esimerkkinä voisi mainita kansainvälinen rikollisuus, huumekauppa, rahanpesu tai vaikkapa laittomat asekaupat. Näiden asioiden hallinta edellyttää poliisialan sekä oikeus- ja sisäasiainhallinnon yhteistyön lisäämistä. Tai toisena esimerkkinä vaaralliset tartuntataudit, joiden torjuntaan vaaditaan siviili- ja sotilasviranomaisten yhteistyötä. (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 25–26).

Kokonaisturvallisuuden ajatuksessa lähdetään pitkälle siitä, että yhteiskunnan eri toimijat tekevät yhteistyötä ja siihen on olemassa poliittisen tahdon lisäksi myös lain suoma mahdollisuus. Mukana viranomaisten lisäksi on elinkeinoelämä, järjestöt ja kaikki kansalaiset (Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012, 90–92). Vastuut on määritelty hyvinkin tarkasti ja varsinkin paikallisella tasolla ymmärretään alueen yritysten ja elinkeinoelämän vastuu ja mahdollisuus osana turvallisuusasiantuntijuuden kenttää. Kyseessä ei ole pelkästään kokonaisturvallisuuden kehittäminen, vaan myös resurssien optimoiminen, sekä turvallisuuden tarjoaminen kaikille ympäri Suomea. Tämä ei yksin riitä, vaan yhteistyö tulee ulottua myös kansainvälisiin toimintoihin aikana, jolloin sisäinen ja ulkoinen turvallisuutemme on keskinäisriippuvaisia.

Liian usein eri selonteissa päädytään turvautumaan jo olemassa oleviin ratkaisuihin ja toteamaan ne hyväiksi. Tämän huomion olen tehnyt tutustuessani raportteihin, mietintöihin ja suosituksiin. Puhuttaessa kansainvälisestä yhteistyöstä, on olemassa EU:n tasoista, Nato tai pohjoismaista yhteistyötä. Kansalliset raportit tuovat hyvin usein esille esimerkiksi poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyön, tai kuntien, poliisien ja pelastustoimen yhteistyön. Yksi tällainen raportti on Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012. Vaikka viranomaisyhteistyö ja viranomaisten auttaminen on yksi puolustusvoimienkin tehtävistä, niin esimerkiksi poliisin ja Puolustusvoimien yhteistyöstä ei tahdo löytyä mainintoja minkään yhteistyökuvion osalta. Silti, laajan turvallisuuskäsityksen valossa, yhteistyö olisi hyvinkin suotavaa ja ymmärtääkseni mahdollista.

Julkinen hallinto perustuu siihen, että viranomaiset ovat omalla alallaan osaavia toimijoita ja heillä on lakiperustaiset tehtävät sekä tehtäviin sidottu toimintavalta. Hallinnon tarkoitussidonnaisuuden periaatteesta johtuukin, että toimivaltaa ei voi käyttää viranomaisen tehtäville vieraassa tarkoituksessa. Toinen näkökulma on se, että kahden viranomaisen, joiden tehtävät on yhtenäiset tai yhteensopivat, tulisi jouston olla mahdollinen, puhuttiin sitten tehtävien hoidosta tai tietojen vaihdosta. (Viranomaisten välinen tiedonkulku 2003). Helminen (2006) on tutkinut turvallisuusviranomaisten toimivaltasäännösten uudistamistarpeita. Tässä tutkimuksessa käydään turvallisuusviranomaisten osalta läpi lainsäädäntöä, joka mahdollistaa ja estää eri viranomaisten yhteistyön. Selväksi käy se, että mikäli viranomaiset toimivat jatkossa

yhdessä yhä enemmän, vaatii se lainsäädännön muuttamista ja tarkentamista. Onhan jo nyt olemassa esimerkiksi rajavartiolaitosta ja Puolustusvoimia koskevia lakeja, joiden perusteella nämä tahot saavat toimia poliisivaltuuksin. Toisaalta Helmisen (2006) mukaan myös poliisilla on velvollisuus valmistautua poikkeusoloihin. On siis selvää, että yhteistyö on mahdollista kun jo nyt strategiat ja poliittinen tahtotila ovat tätä toimintaa tukemassa. Nyt tarvitaan vielä keskustelua, yhteistä tahtotilaa, toimintaa ja lainsäädännön ajantasaistamista niin, että strategioiden tahtotila voisi kaikilta osin toteutua.

LOPUKSI

Poliisi ja Puolustusvoimat organisaatioina hoitavat valtion ydintehtäviä, johon kuuluu niin sisäinen kuin ulkoinen turvallisuuskin. Mieli-piteet julkisten menojen lisäämisestä tai vähentämisestä vaihtelee Virran (2007, 22) mukaan huomattavasti sen suhteen, puhutaanko poliiseista vai puolustusvoimista. Poliisien määrärahoja halutaan lisätä tai pitää ennallaan, kun taas Puolustusvoimien määrärahoja halutaan joko vähentää tai pitää ennallaan. Varovaisena johtopäätöksenä Virta onkin tehnyt sen, että suomalaiset eivät ole huolestuneita valtion ulkoisen turvallisuuden tilasta, mutta sen sijaan haluavat panostuksia sisäisen turvallisuuden tehtäviin. Asiaa ei pitäisi kuitenkaan nähdä näin mustavalkoisena ja olettaa että nyt poliisit toiminta on turvattu ja Puolustusvoimien toiminta uhattuna. Sekä poliisi että Puolustusvoimat ovat joutuneet määrärahaliekkurin armoille. Tämän vuoksi jatkossa tulisikin esittää uudenlaisia kysymyksiä niiden jo esitettyjen kysymysten sijaan, kenel-

tä otetaan ja kenelle annetaan. Yksi näistä on esittämäni turvallisuuden neljäs tai viiden ulottuvuus; **kuka tai ketkä** turvallisuutta jatkossa tarjoaa ja kenelle, rahalla vai tarpeen mukaan?

Castel (2007, 64.) mukaan valtion asema turvallisuuden tuottajana ja takaajana on ehdoton. Markkinat ja turvabisnes eivät kykene luomaan turvaa muuta kuin maksaville asiakkaille ja tämä on yksi syy, miksi asiasta pitäisi käydä keskustelua nyt, eikä kenties takautuvasti kun laajamittaisia yksityistämisiä myös turvallisuusalalla on tehty. Uudet viholliset, uudenlainen toimintaympäristö ovat Virrankin (2007, 42) esille tuomia asioita, joilla itse perustelen poliisin ja upseerin yhteisiä työn painopisteitä ja niiden uudelleen tarkastelua. Useat hyvinvointivaltion tehtävistä, esim. syrjäytymisen estäminen on siirtynyt turvallisuustehtävien kategoriaan. Tämä ei kuitenkaan ole tarkoittanut rahavirojen uudelleen kohdentamista. Euroopan unionin turvallisuuspolitiikka ja yhteistyö sisä- ja oikeusasioissa laajenee koko ajan, tästä esimerkkinä mm. Haagin ohjelma (2005). EU tasolla säädetään esimerkiksi terrorismin torjuntaan ja radikalisoitumiseen liittyviä asioita. Nämä globaalit, kansainvälisesti Suomellekin määritetyt tehtävät suoritetaan kuitenkin kansallisesti, jolloin ulkoisesta turvallisuudesta onkin tullut sisäistä turvallisuutta.

Kaikki me tiedämme omassakin toiminnassamme, että aina kun on taloudellisesti huonoja aikoja ja tiukkaa esimerkiksi rahasta, silloin pidetään entistä tiukemmin kiinni omista, eikä olla valmiita luopumaan mistään toisen hyväksi. Tämä voi olla yksi keskustelua herättävä, mutta myös estävä tekijä uudenslaisia yhteistyökuvioita mietit-

täessä. Tosiasia kuitenkin on se, että valtiontalouden tilanne pakottaa jokaisen miettimään ja tehostamaan kaikkia yhteiskunnan toimintoja. Miksi tehdään samoja töitä useaan kertaan, usealla eri hallinnon alalla? Syy siihen, miksi olen ottanut tarkastelun kohteeksi vain poliisit ja upseerit, on tutkijan oman rajauksen ja valinnan seurausta. Perustelen valintaa esimerkiksi sillä, että sekä poliisit että upseerit toimivat viranomaisina viranomaisvaltuuksin ja –velvoittein sekä yhtenevin jaetuina kohteina uusine uhkineen. Toinen perustelu on **laajan turvallisuuskäsityksen mukainen toimintaympäristöanalyysi**, jossa sekä sisäinen, että ulkoinen turvallisuus liittyvät toisiinsa, kuten myös globaali ja kansallinen toiminta. En tarkoita tällä sitä, että sisäinen ja ulkoinen turvallisuus pitäisi yhdistää, tai että poliisit ja upseerit laitettaisiin yhteen. Tämä ei ole tutkimukseni lähtöajatus.

Perusteluja poliisien ja upseereiden yhteistyölle olen lähtenyt hakemaan aikaisempaa laajemmin myös koulutuskentältä. Koulujärjestelmiä tarkasteltaessa niin poliisit ja upseeritkin perustavat oman ammattillisen asiantuntemuksena korkeaan koulutukseen ja sitä kautta myös poliisit ovat hakeneet nykyistä vahvempaa profession asemaa (Honkonen & Virta 2004). Perustelut eivät tarkoita sitä, että kaikki muu yhteistyö olisi huonoa ja se pitäisi unohtaa, päinvastoin. On olemassa monia hyviä yhteistyömalleja, joita tulee jatkossakin toteuttaa. Ongelmana kuitenkin on se, että lähes aina strategisia tavoitteita kirjattaessa, Puolustusvoimien upseeristo on jätetty yhteistyökuvioiden ulkopuolelle. Tästä esimerkkinä hyvin toimiva poliisi-tulli-rajavartiolaitos – yhteistyö. Miksi mallissa ei mietitä mui-

den kuin rajavartiolaitoksen upseeriston kanssa tehtävää yhteistyötä? Tämä johtunee hallinnonalasta, jonka alla rajavartiolaitoksen upseerit valmistuttuaan toimivat. Koulutus annetaan silti pääsääntöisesti heillekin Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tutkimuksessa esille tulevan yhteistyömallin avulla, yhteisiä käsitteitä käytettäessä, mukaan on helppo ottaa myös muitakin turvallisuusalan toimijoita. Tästä lähtevät myös erilaiset strategiat, mm. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 16.12.2010 tai Sisäasiainministeriön julkaisu 26/2012 sisäisestä turvallisuudesta. Mukaan tulee ottaa vi-

ranomaisyhteistyön rinnalle myös elinkeinoelämä ja tavallinen kansalainen. Mutta - kaikkien vastuu, ei kenenkään vastuu. Tätä tulisi välttää ja siksi edellä mainituilla perusteluilla upseeriprofessio ja poliisiprofessio voisivat ottaa vastuun tulevaisuuden turvallisuusalan asiantuntijuudesta ja kehittää yhteisen vahvan ja laaja-alaisen turvallisuusasiantuntijuuden. Tällainen laaja-alainen turvallisuusasiantuntijuus voisi olla kilpailuvaltti näiden kahden profession vahvana säilyttämiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä ja yhä kiristyvässä resurssikilpailussa valtion rahoituksesta.

Lähteet

- Aaltomaa, K. (2013). *Poliisin ratkaisut turvallisuusviranomaisten yhteisissä talkoissa*. Maanpuolustus. 103 (1), 24-29.
- Buzan, B. & Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security. A New Framework for Analysis*. Boulder and London: Lynne Rienner.
- Castel, R. (2007). *Sosiaalinen turvattomuus. Mitä on olla suojattu?* Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Engeström, Y. (1987). *Learning by expanding: An activity-theoretical approach to developmental research*. Helsinki: Orienta-Konsultit.
- Engeström, Y. (2004). *Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittäely työssä*. Tampere: Vastapaino.
- Engeström, Y. & Sannino, A. (2009). *Studies of expansive learning: Foundations, findings and future challenges*. Educational Research Review 5 (2010), pp. 1-24
- Helminen, K. (2006). *Turvallisuusviranomaisten toimivaltuussäännösten uudistamistarpeet*. Sisäasiainministeriön julkaisuja 32/2006. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Honkonen, R. & Virta, S. (2004). *Tutkimus ja poliisiprofession rakentaminen*. Oikeus 2004 (33); 1: s. 73-79.
- Kaldor, M. (2008). *Human Security*. UK: Polity Press.
- Kerttunen, M. (toim.) (2007). *Uudet uhkat?* Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 2:No 37. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Konttinen, E. (1991). *Perinteisestä moderniin. Professionien yhteiskunnallinen synty Suomessa*. Tampere: Vastapaino.
- Krogars, M. (2000). *Muutoksen suunta*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Julkaisusarja 2:No 37. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Limnell, J. (2009). *Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos. Strategian tutkimuksia No 29. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Maslow, A (1987). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.

- Mäkinen, J. (2010). *Educating soldiers and security sector actors for human security –oriented activities*. Tiede ja ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu No 68. Helsinki: Hakapaino.
- Mäkinen, J. (2011). Kommenttipuheenvuoro rehtori Seppo Kolehmainen esitykseen. Teoksessa Tuominen, J. (toim.) *Nuoret, arvot ja maanpuolustus*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Oksanen, J. (1999). *Poliisistako professio koulutusjärjestelmää muuttamalla?* Tampere: Tampereen yliopisto.
- Paasonen, J. & Paasonen, L. (2012). *Tutkimus yksityisen turvallisuusalan koulutusjärjestelmästä*. Helsinki: Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Pekkola, J. & Porras, V. (2012). *Turvallisuus kuuluu kaikille – se rakennetaan yhdessä*. Sotilaisaikauslehti 2/2012.
- Poliisin tutkintokoulutuksen kokonaisuudistus – Hankeraportti*. (2012). Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 1/1998. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Porras, V. (2008). *Turvallisuus käsitteenä. Käsiteanalyysi turvallisuuden ominaispiirteistä*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu, Koulutuskeskus Dipoli.
- Pulkkinen, E. (2013). *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012*. Maanpuolustus N.o 103. 1/2013. s. 14–18.
- Raitasalo, J. & Sipilä, J. (2007). *Mikä Suomea uhkaa? Laaja turvallisuuskäsitys ja uhkakuvaolitiikka näkökulmina Suomen turvallisuuspolitiikkaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos. Julkaisusarja 4: työpapereita No 23. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Ramsbotham, O., Woodhouse, T. & Miall, H. (2008). *Contemporary Conflict Resolution: The prevention, management and transformation of deadly conflicts*. Second Edition. UK: Polity Press.
- Shaw, M. (2008). *The New Western Way of War: Risk-Transfer War and its Crisis in Iraq*. UK: Polity Press.
- Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa. Kehityksen suuntalinjat ja strategiset haasteet*. Sisäasianministeriön julkaisu 27/2010. Helsinki: Sisäasianministeriö.
- Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012*. Valtioneuvoston selonteko. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma*. Sisäasianministeriö 26/2012.
- Turvallinen Suomi. Tietoja Suomen kokonaisturvallisuudesta* (2012). Maanpuolustuskorkeakoulu Helsinki: Maanpuolustuskurssit.
- Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta 5.12.2012*.
- Valtonen, V. (2010). *Turvallisuustoimijoiden yhteistyö operatiivis-taktisesta näkökulmasta*. Maanpuolustuskorkeakoulu Taktiikan laitos. Julkaisusarja 1:No 3/2010. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Valtonen, V. (2013). *Kokonaisturvallisuuden aikakausi alkaa – mikä muuttuu*. Maanpuolustus N:o 103. 1/2013. s. 11–13.
- Varautuminen ja kokonaisturvallisuus Komiteamietintö*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 21/2010. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Virta, S. (2007). *Valtion vastuu ja tehtävät. Verotuksesta terrorismin torjuntaan*. Raportti ISSP 2006 Suomen aineistosta. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 5/2007. Tampere: Juvenes Print.
- Virta, S. (2011). *Turvallisuuden tutkimus. Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohdia*. Tiede ja ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu No 69/2011. Helsinki Hakapaino.
- Viranomaisten välinen tiedonkulku*. Poliisiosaston julkaisu 15/2003. Helsinki: Sisäasianministeriö, poliisiosasto.
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010.

Lait:

Valtion virkamieslaki 19.8.1994/750

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Internet-lähteet:

Tilastokeskuksen verkkosivut julkinen talous” www.tilastokeskus.fi/til/jul.html . Luettu 29.7.2013.

”Poliisin saapuminen kestää pahimmillaan tunteja, katso kotikuntasi tilanne” http://yle.fi/uutiset/polii-sin_saapuminen_kestaa_pahimmillaan_tunteja_katso_kotikuntasi_tilanne/6492309. Luettu 29.7.2013.

”Sauli Niinistö: Maata puolustetaan. Aina” <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/56459-sauli-niinisto-maata-puolustetaan-aina>. Luettu 29.7.2013.

Muut:

Mattolaiturilla kuohuu Turvallisuus teema 9.7.2013

Helsinki Summer School 2013